

В. В. Пустоваров,
здобувач ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України"

БЮДЖЕТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДТВОРЮВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

V. Pustovarov,
postgraduate student, "Institute of economy and forecasting, Ukrainian National Academy of Science"

THE BUDGETARY ADJUSTING OF REPRODUCTIVE PROCESSES IS IN A NATIONAL ECONOMY

Розглянуто проблеми виконання бюджетом розподільчої, регулювальної та відтворювальної функцій. Виявлено, що бюджетні видатки практично не впливають на відтворювальні процеси в національній економіці. Відтворювальна функція бюджету на даний час належним чином не аналізується. Така ситуація вимагає розроблення нових методологічних підходів до моніторингу бюджетного регулювання відтворювальних процесів. Запропоновано в структуру бюджетної класифікації, що затверджена Постановою Верховної Ради України від 12 липня 1996 року № 327, додатково до функціональної, відомчої та економічної структури видатків ввести новий розділ "відтворювальна структура видатків". Групування видатків у розрізі фондів нагромадження, споживання, відшкодування (заміщення), резервування на макрорівні та в розрізі галузей дозволить здійснювати аналіз впливу бюджету на відтворювальні процеси в країні, а також розробляти відповідні заходи державного регулювання.

The problems of implementation of distributive, regulation and reproductive budget functions are considered. It is deduced that budgetary charges practically don't influence on reproductive processes in national economy. The reproductive budget function is not analyzed properly for this time. Such situation requires development of the new methodological going near monitoring of the budgetary adjusting of reproductive processes. It is offered in the structure of budgetary classification, that is ratified by Resolution of Verkhovna Rada of Ukraine from July, 12, 1996 № 327, additionally to the functional, department and economic structure of charges to include enter a new division "reproductive structure of charges". Grouping of charges in the cut of funds of piling up, consumption, compensation (substitution), reservation on a macrolevel and in the cut of industries will allow to carry out the analysis of budget influence on reproductive processes in a country, and also to develop the corresponding measures of government control.

Ключові слова: бюджетне регулювання, видатки та доходи бюджету, відтворення, фонди нагромадження, відшкодування, споживання, резервування.

Key words: budgetary management, charges and profits income of budget, recreation, funds of piling up, compensation, consumption, provisioning.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Бюджет є головною ланкою фінансової системи країни і одним із визначальних інструментів державного впливу на відтворювальні процеси. Роль бюджету в регулюванні суспільного розвитку знайшла відображення в багатьох теоріях: кейнсіанстві (Дж.М. Кейнс), теорії суспільного добробуту (В. Парето, А. Пігу), теорії суспільного вибору (Дж. Б'юкенен), бюджетного федералізму, фіскального обміну (К. Віксель, Е. Ліндаль), доктрині соціального ринкового господарства (В. Ойкен, Л. Ерхард, А. Вагнер).

Важливим завданням в сфері структурної модернізації національної економіки та впровадження інноваційної моделі розвитку є удосконалення розподільчої, регулювальної, відтворювальної функцій бюджету. Розподільча функція існує об'єктивно, оскільки в суспільстві

має місце прямиї та зворотній зв'язок між процесами виробництва, обміну, розподілу та перерозподілу національного доходу. Перерозподіл у постійному режимі відбувається між виробничою та невиробничою сферами національної економіки на основі вилучення частини доходу економічних агентів до централізованого фонду держави. У свою чергу регулююча функція бюджету здійснюється завдяки прямим або опосередкованим методам впливу на економічну динаміку із застосуванням низки бюджетних важелів: видатків, податків, пільг, гарантій, кредиту тощо. Стосовно впливу бюджету на відтворювальні пропорції, то ця функція в Україні поки що належним чином не аналізується і не оцінюється, а також в документах, що супроводжують бюджетний процес, чітко не визначаються напрями фінансування державних видатків у залежності від конкретних

Таблиця 1. Рівень перерозподілу ВВП через бюджетну систему України

Показник	2005	2006	2008	2010	2011	2012	2013
ВВП, млрд грн.	441,4	544,1	948,0	1082,6	1302,1	1411,2	1454,9
Видатки зведеного бюджету, млрд грн.	141,7	175,3	309,2	377,8	416,8	492,4	505,8
% до ВВП	32,1	32,2	32,6	34,9	32,0	34,9	34,7

Джерело: розраховано за даними Міністерства фінансів України та Державної казначейської служби України.

цілей стимулювання відтворювальних процесів у різні періоди розвитку держави. Тому дослідження питань бюджетного регулювання відтворювальних процесів є актуальним.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика податково-бюджетного регулювання суспільного розвитку широко досліджена зарубіжними вченими, серед них: Дж.М. Кейнс, В. Парето, А. Пігу, Дж. Б'юкенен, К. Віксель, Е. Ліндаль, В. Ойкен, Л. Ерхард, А. Вагнер, О. Конт, Е. Дюркгейм, А. Пігу, Е. Аткинсон, Дж. Кемп, А. Лаффер, П. Самуельсон, Дж. Стігліц, А. Хансен та інші. Вітчизняні науковці також внесли вагомий вклад в теорію бюджетного регулювання розвитку економіки. У науковому середовищі відомі праці В. Андрущенко, О. Василюк, В. Гейця, Т. Єфіменко, О. Кириленко, І. Луїної, В. Мельника, В. Опаріна, К. Павлюк, І. Радіонової, А. Соколовської, В. Суторміної, В. Федосова, С. Юрія та інших вчених. На даному етапі у полі зору науковців знаходяться питання відтворювальної динаміки ВВП [9], державних видатків на економічне зростання [8], механізмів державно-приватного партнерства [7], посилення регулюючої функції держави для цілей формування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку [13], напрями державної підтримки галузей та інші питання.

НЕВИРІШЕНІ РАНІШЕ ЧАСТИНИ ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Проблема, яку, на нашу думку, необхідно вирішити є запровадження нових методологічних підходів до аналізу та моніторингу бюджетного регулювання відтворювальних процесів. Відомо, що фінансовий вплив бюджету на національну економіку реалізується через вартісно-кількісні та якісні чинники. Вартісно-кількісний вплив проявляється через конкретну величину бюджетних коштів, які держава виділяє на перспективні для країни цільові програми; якісний — у пропорціях розподілу та перерозподілу ВВП. Існують різні пропорції перерозподілу ВВП через бюджетну систему: американська (де через бюджет перерозподіляється 30—35 % ВВП); європейська (40—50%); скандинавська (50—65 % ВВП) [15].

Як свідчать дані таблиці 1, у 2005—2013 рр. частка видатків зведеного бюджету становила 32,0—34,9% ВВП. Водночас, на думку експертів, для кожної країни залежно від її специфічного місця у світовому просторі, історичних і національних особливостей існує своя власна межа [8, с. 113]. Крім того, експерти стверджують, що однозначної жорсткої кількісної залежності, вираженої певними величинами, що могли б слугувати орієнтирами для політики держави між показниками економічного

зростання та розмірами державних видатків, не існує. Розміри видатків держави та рівень економічного зростання пов'язані нелінійною залежністю [8, с. 109]. Тобто, Україна як і кожна окрема країна має індивідуально визначати стратегічні напрями державних видатків і рівень централізації фінансових ресурсів.

Варто підкреслити, що в рамках концепції "мінімізації держави" [14, с. 16] часто звучить теза про зниження рівня втручання державних органів у процеси регулювання суспільного розвитку. Але теза про те, що економічне зростання можливе лише при зниженні рівня державних видатків, не підтверджується досвідом країн Східної Європи. В цих країнах масштабному скороченню частки видатків у ВВП відповідав глибокий спад і навпаки [8, с. 112]. Тому для кожного етапу розвитку країни існують свої параметри і критичні значення рівня державних видатків.

Вважаємо, що на даний час актуальним є розроблення та впровадження бюджетно-податкових механізмів регулювання процесів відтворення національної економіки та структурної модернізації галузей. Мова йде не лише про надання спеціальних пільг окремим підприємствам, а про затвердження в бюджеті програм фінансування, виходячи із необхідності впливу на відтворювальні пропорції. Але поки що такі конкретні напрями фінансування в бюджеті не затверджуються попри те, що бюджет як інструмент формування, розподілу та використання державних ресурсів, повинен впливати на процес встановлення оптимальних відтворювальних та міжгалузевих пропорцій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Відправним пунктом для визначення пріоритетів бюджетної політики є Основні напрями бюджетної політики (Бюджетна резолюція), що ухвалюються Парламентом на кожний рік. Зокрема під час формування проекту бюджету ставиться задача визначити та економічно обґрунтувати величину коштів, необхідних на бюджетний рік, для виконання державних функцій. Але як свідчить аналіз змісту Основних напрямів бюджетної політики на 2014 рік [11], у ній не знаходять відображення пріоритетні напрями фінансування, що впливають із конкретних завдань відтворення національної економіки та структурної модернізації галузей. Тому ці питання мають стати предметом наукового аналізу та вироблення пропозицій з метою гармонізації цілей бюджетної політики з пріоритетами відтворювального процесу та структурної модернізації економіки.

Відповідно до вимог частини 4 статті 33 Бюджетного кодексу України [1] урядом формується проект Основних напрямів бюджетної політики, який містить такі складові: а) основні прогностичні макроекономічні показники економічного і соціального розвитку України (номінальний і реальний ВВП, індекси споживчих цін та цін виробників, рівень безробіття); б) основні завдання бюджетної політики, зокрема, граничний дефіцит (профіцит) державного бюджету, граничний обсяг державного боргу і граничний обсяг надання державних гарантій; в) пріоритетні завдання податкової політики;

г) реалізація пріоритетних державних (цільових) програм; д) взаємовідносини державного бюджету з місцевими бюджетами.

На 2014 рік у Основних напрямках бюджетної політики передбачається [11]:

— утримання граничного обсягу дефіциту державного бюджету в межах 3% ВВП та державного боргу на рівні не більше 31% ВВП;

— збереження частки перерозподілу ВВП через зведений бюджет на рівні, що не перевищує 30%;

— фінансування дефіциту спецфонду державного бюджету за рахунок кредитів (позик), що залучаються державою від іноземних держав, банків і МФО для реалізації інвестиційних проектів; фінансування дефіциту загального фонду переважно шляхом здійснення внутрішніх запозичень;

— надання державних гарантій в обсязі, що не перевищує 3% ВВП (залежно від стану підготовки інвестиційних проектів);

— підвищення мінімальної заробітної плати та посадового окладу (тарифної ставки) працівника І тарифного розряду Єдиної тарифної сітки;

— підвищення соціального захисту малозабезпечених верств населення; встановлення прожиткового мінімуму, соціальних гарантій з урахуванням показників діяльності реального сектору економіки та індексу споживчих цін;

— підвищення якості та ефективності видатків розвитку шляхом спрямування бюджетних ресурсів на реалізацію інвестиційних проектів.

Пріоритетними завданнями податкової політики у 2014 рік визначено: а) мінімізацію ризиків ухилення від сплати податків; б) максимальне сприяння розвитку внутрішнього виробництва шляхом зниження податкового (соціального) навантаження на фактори виробництва; в) спрощення адміністрування податків, зокрема на основі зміни ставок оподаткування, визначених в абсолютних значеннях, з урахуванням споживчих цін, цін виробників промислової продукції; підвищення ставок плати за користування надрами; запровадження податку на багатство та розкіш; розширення бази обкладення податком на нерухоме майно для зміцнення фінансової основи місцевих бюджетів; г) встановлення об'єктивних критеріїв, вимог з надання податкових пільг; удосконалення механізмів протидії ухиленню від сплати податків та зменшенню податкових зобов'язань.

Що стосується напрямків фінансування державних видатків, то у проекті Бюджетної декларації зазначено, що реалізація пріоритетних державних цільових програм здійснюватиметься в межах Державного бюджету України на 2014 рік відповідно до щорічного послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України [12], Програми економічних реформ на 2010—2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" [10].

Також у окремій частині Бюджетної резолюції, присвяченій різним питанням, вирішення яких необхідне для складання проекту закону про Державний бюджет України на 2014 рік зазначено, що передбачається проведення відбору інвестиційних проектів та пропозицій для отримання державної підтримки виключно з тих інвестиційних проектів та пропозицій, що внесені до Державного реєстру інвестиційних проектів та про-

ектних (інвестиційних) пропозицій; удосконалення порядку координації дій центральних органів виконавчої влади у процесі розроблення та реалізації інвестиційних проектів; проведення щорічного аудиту з метою оцінки ефективності управління та реалізації інвестиційних програм (проектів); оптимізації кількості державних цільових науково-технічних програм та наукових частин державних цільових програм з метою приведення їх у відповідність з вимогами Закону України "Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки" [3] та встановлення мораторію на затвердження нових програм.

Що стосується цілей структурної модернізації галузей економіки, то в Бюджетній резолюції вони зазначені лише в частині комплексної модернізації систем тепло, водопостачання та водовідведення; а також залучення приватних компаній у сферу надання послуг і модернізації інфраструктури житлово-комунального господарства з використанням механізму державно-приватного партнерства. Оскільки основний документ, що декларує цілі бюджетної політики, окрім питань фінансової стабілізації, податкової політики, підвищення якості та ефективності видатків розвитку шляхом спрямування бюджетних ресурсів на реалізацію інвестиційних проектів, практично не містить завдань та показників щодо бюджетного регулювання відтворювальних пропорцій в економіці, можна зробити висновок, що відтворювальна функція бюджету не представлена відповідними показниками і тому суспільством не контролюється.

Варто врахувати, що бюджет є механізмом перерозподілу національного доходу між галузями економіки, різними сферами діяльності, адміністративно-територіальними одиницями. Тому пропорції бюджетного перерозподілу між зазначеними сферами мають визначатися конкретними потребами розширеного відтворення окремо на кожний етап розвитку країни. Із теорії фінансового регулювання відомо, що фінансовий вплив на процеси суспільного розвитку відбувається шляхом: а) фінансового забезпечення потреб розширеного відтворення; б) фінансового регулювання економічних і соціальних процесів; в) фінансового стимулювання ефективного використання всіх видів економічних ресурсів.

Фінансове забезпечення розширеного відтворення здійснюється на основі покриття витрат виробництва за рахунок фінансових ресурсів (власних, залучених, запозичених) і може здійснюватись у таких формах: 1) бюджетне фінансування на безповоротній основі; 2) кредитування на принципах повернення, платності, строковості; 3) самофінансування за рахунок власних джерел; 4) оренда (лізинг) у формі передання майна у користування за плату та конкретний термін; 5) інвестування із різних джерел.

У рамках національного господарства фінансове регулювання розширеного відтворення відбувається через перерозподіл частини доходів підприємств і організацій, а також населення і спрямування цих коштів у бюджети та державні цільові фонди для задоволення державних потреб. Таким чином, фінансове регулювання здійснюється через розподільчу та перерозподільчу функції бюджету. Але розподіл і перерозподіл має ґрунтуватися на аналізі відтворювальних пропорцій, як таких, що існують у певний проміжок часу, так і таких, що потрібно досягти в перспективі. Структура суспільного

Таблиця 2. Структура видатків Зведеного бюджету України у розрізі економічної класифікації, % до загальних видатків

Статті видатків	2006	2008	2010	2012	2013
Поточні видатки	86,00	86,69	91,89	91,73	94,2
▪ Оплата праці працівників бюджетних установ, витрати на придбання товарів та послуг	51,67	50,83	53,67	53,20	52,7
▪ Виплата процентів (доходу) за зобов'язаннями (обслуговування боргових зобов'язань)	2,11	1,59	4,65	5,48	7,1
▪ Субсидії і поточні трансферти (соціальне забезпечення)	32,22	34,27	33,57	33,05	33,5
Капітальні видатки	14,00	13,31	8,11	8,27	5,8
▪ Придбання основного капіталу	6,69	6,92	3,93	4,30	3,37
▪ Створення державних запасів і резервів	0,18	0,64	0,15	0,05	0,028
▪ Придбання землі і нематеріальних активів	0,04	0,02	0,06	0,07	0,053
▪ Капітальні трансферти	7,09	5,73	3,97	3,85	2,4
Всього, %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: розраховано за даними Державної казначейської служби України.

виробництва може бути представлена наступними групами пропорцій:

— відтворювальні пропорції: між окремими стадіями процесу відтворення (виробництвом, розподілом, обміном, споживанням); між сферою матеріального виробництва та споживання; між споживанням та нагромадженням; між виробництвом знарядь праці та предметів праці; між виробництвом засобів виробництва та предметів споживання;

— макроструктурні: між сферою матеріального виробництва і невиробничою сферою, між виробничими галузями та інфраструктурними галузями; між реальним та фінансовим секторами, між галузями матеріального виробництва та сферою послуг;

— міжгалузеві пропорції: між галузями та групою галузей; між промисловістю і сільським господарством, між виробничою та невиробничою сферами, між промисловістю та будівництвом;

— внутрішньогалузеві: між підгалузями та виробництвами у галузі, між виробництвом окремих видів продуктів, між наданням окремих видів послуг;

— територіальні: розміщення продуктивних сил між окремими адміністративно-територіальними одиницями, стан поділу праці між економічними районами, регіонами;

— зовнішньоекономічні: між обсягами експорту-імпорту, між окремими структурними складовими експорту-імпорту;

— матеріально-речові: співвідношення між виробництвом та споживанням окремих видів продукції у натуральному виразі;

— вартісні пропорції: між елементами вартості необхідного та прибавочного продукту; величина чистого доходу, нагромадження та споживання основного капіталу, поповнення матеріальної частини обігових коштів; між статтями платіжного балансу;

— соціальні пропорції: між формами власності; між організаційно-правовими формами підприємництва; між рівнем доходів різних верств населення.

Держава впливає на відтворювальний процес через фінансування галузей економіки, соціальну сферу, а також шляхом проведення адекватної податково-бюджетної, монетарної, інвестиційної, інноваційної політики. Відтворювальна функція бюджету повинна справляти ключовий вплив на збалансування трудових, матеріальних та грошових ресурсів на всіх стадіях суспільного відтворення — виробництва, обміну, розподілу, спожи-

вання, в яких беруть участь домашні господарства, суб'єкти економіки, держава. Як вже зазначалося, систематизація державних видатків з точки зору можливості аналізу їх впливу на відтворювальні пропорції на даний час не здійснюється. Зробити окремі висновки можна на основі аналізу структури видатків

по економічній класифікації, яка на даному етапі групується у розрізі поточних та капітальних видатків.

Як свідчать дані таблиці 2, у структурі видатків зведеного бюджету України переважають поточні видатки. Тим часом вага капітальних видатків бюджету зменшується. Якщо у 2006 році на капітальні цілі було направлено 14% усіх видатків, то у 2012 — тільки 8,27%, а у 2013 — лише 5,8%. Таким чином, можна зробити висновок про зниження участі держави у капітальному інвестуванні, а отже, модернізації національної економіки.

Низький рівень фінансування капітальних видатків свідчить про споживчий характер бюджетного регулювання. Тим часом, вплив бюджету на відтворювальні процеси найбільш предметно можна визначити через пропорції фондів: споживання, нагромадження, відшкодування (заміщення), резервування. Названі фонди у складі видатків можна виділити на основі змістовного аналізу відповідних статей економічної класифікації.

На основі узагальнення даних економічної класифікації нами були розраховані показники, які характеризують стан бюджетного регулювання відтворювальних пропорцій (тобто процентне співвідношення між фондами нагромадження, споживання, відшкодування та резервним фондом). При цьому враховано, що фонд нагромадження — це частина національного доходу, що спрямовується на розширене відтворення, розвиток матеріальної бази, капітальні вкладення, приріст запасів і резервів в економіці країни. Тобто фонд нагромадження потенційно забезпечує розвиток виробництва і суспільства в майбутньому. До фонду нематеріальних активів у складі фонду нагромадження віднесено ті ресурси, що були спрямовані на придбання інтелектуальних цінностей.

Фонд споживання показує частку національного доходу, яка забезпечує поточне задоволення матеріальних і культурних потреб суспільства. Фонд споживання формується протягом поточного року в результаті виплати працівникам бюджетної сфери заробітної плати (основної і додаткової) згідно з їх посадовими окладами.

Фонд відшкодування (заміщення) показує обсяг витрат, які повинні бути відшкодовані виробникам для можливостей їх подальшого функціонування. Він дорівнює вартості матеріальних затрат (сировини, матеріалів, палива, машин, обладнання тощо), що були використані в діяльності бюджетних установ.

Фонд резервування свідчить про величину створених резервів держави для використання під час надзвичайних ситуацій.

Виходячи з наведених даних у таблиці 3, спостерігаємо тенденцію до збільшення фонду споживання. Так, у 2006 році фонд споживання за рахунок бюджетних ресурсів досягав 55,9% від загальних видатків зведеного бюджету, у 2010 році — 63,93%, а у 2013 році — 65,6 від загальних видатків. І навпаки фонд нагромадження має стійку тенденцію до зменшення — від 13,82% загальних видатків зведеного бюджету в 2006 році до 7,96% у 2010 та 5,8% видатків у 2013 році. Видатки, які можна віднести до фонду відшкодування (заміщення) протягом останніх років у процентному співвідношенні змінювались незначно. Таким чином, перерозподіл видатків бюджету протягом 2006—2013 років відбувався за рахунок перерозподілу з фонду нагромадження до фонду споживання.

Необхідно підкреслити, що спеціалісти Національного інституту стратегічних досліджень визнають за необхідне оптимізувати генеральну відтворювальну пропорцію між нагромадженням та споживанням [9, с. 48]. Експерти також звертають увагу, що за умов високого рівня вилучення коштів на потреби споживання та відсутності дієвих механізмів перерозподілу національних фінансових ресурсів на інвестиційні потреби, валове нагромадження відбувається за рахунок нарощення позичкового зовнішнього фінансування [9, с. 49]. Оптимальним у 1980—1990 роках вважалося співвідношення між споживанням і нагромадженням "75:25".

Проведений аналіз показав, що в 2006 році пропорція між фондом споживання і фондом нагромадження, що формується за рахунок бюджетних ресурсів, становила "80,2:19,8". Але після 2006 року ситуація стала погіршуватися і тому спостерігається стійка тенденція до збільшення фонду споживання і зменшення фонду нагромадження. Так, у 2008 році пропорція була нарівні "81,7: 18,3", у 2011 році — "86,9:13,1", а у 2012 році — "88,2:11,8". Враховуючи досвід країн світу, норму нагромадження в Україні необхідно поступово збільшувати. Існує орієнтовний критерій норми нагромадження близько 25—26% ВВП. Це макроекономічний параметр, але його необхідно враховувати також і в частині формування фонду нагромадження за рахунок бюджетних ресурсів.

Відомий вчений В.К. Сенчагов вважає, що державні фінанси мають трансформуватися з переважно категорії перерозподільчої в реальну відтворювальну категорію [14, с. 97]. Ключовим напрямом має стати спрямування фінансових ресурсів у ті сфери економічної діяльності, що спроможні підвищити конкурентоспроможність країни і вивести її на новий технологічний уклад. Також вчений рекомендує відмовитися від практики збалансування доходів та витрат шляхом все більшого стискування функцій держави, постійного перегляду і скорочення прийнятих зобов'язань. Балансування бюджету має у більшій мірі спиратися на аналіз економіки галузей і корпорацій [14, с. 395]. Розглядаючи економічну безпеку через призму стабільності виробничої системи, фінансів та банків, вчені вважають, що держава не повинна, посилаючись на дефіцит бюджету, вивільнити

Таблиця 3. Співвідношення між фондами нагромадження, споживання, відшкодування, резервування у видатках Зведеного бюджету України (експертна оцінка автора), %

Показник	2006	2008	2010	20012	2013
Фонд нагромадження	13,82	12,67	7,96	8,22	5,77
в т.ч. нематеріальних активів	0,04	0,02	0,06	0,07	0,05
Фонд споживання	55,99	56,34	63,93	61,74	65,60
Фонд відшкодування (заміщення)	21,79	22,51	19,63	21,06	19,06
Фонд резервування	0,18	0,64	0,15	0,05	0,028
<i>Інші видатки</i>	8,22	7,84	8,33	8,93	9,54
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: систематизовано та розраховано на основі даних Державної казначейської служби України щодо економічної класифікації видатків зведеного бюджету.

себе від ухвалення крупних інвестиційних рішень [16, с. 17]. МВФ також попереджає про небезпеку для економіки надмірної бюджетної економії [6]. Враховуючи зазначені висновки, Україна має проводити активну інвестиційну політику щодо спрямування державних видатків на капітальні інвестиційні проекти, вперш за все, в галузях високотехнічних і конкурентоздатних. При цьому необхідно створювати умови для залучення також приватних інвестиційних ресурсів.

ВИСНОВКИ ТА НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У суспільному розвитку значну роль відіграють розподільча, регульовальна та відтворювальна функції бюджету. Розподільча функція існує об'єктивно, оскільки в суспільстві має місце прямий та зворотній зв'язок між процесами виробництва, обміну, розподілу та перерозподілу національного доходу. Перерозподіл відбувається між виробничою та невиробничою сферами національної економіки на основі вилучення частини доходу економічних агентів до централізованого фонду держави. У свою чергу регулююча функція бюджету здійснюється завдяки прямим або опосередкованим методам впливу на економічну динаміку із застосуванням низки бюджетних важелів: видатків, податків, пільг, гарантій, кредиту тощо. Стосовно впливу бюджету на відтворювальні процеси, то ця функція в Україні поки що належним чином не аналізується і не оцінюється, а також в документах з бюджетного процесу чітко не визначаються напрями фінансування державних видатків у залежності від конкретних цілей стимулювання відтворювальних процесів.

Пропонується запровадити нові методологічні підходи до бюджетного регулювання відтворювальних процесів та їх моніторингу. В структуру бюджетної класифікації України, що затверджена Постановою Верховної Ради України від 12 липня 1996 року № 327, у розділ 2 "Видатки бюджету" [4] додатково до функціональної, відомчої та економічної структури видатків доцільно ввести новий розділ "відтворювальна структура видатків", яка дозволить згрупувати видатки у розрізі фондів нагромадження, споживання, відшкодування (заміщення), резервування. Це надасть можливість для здійснення конкретного аналізу впливу бюджету на відтворювальні процеси в державі та розроблення відповідних заходів бюджетного регулювання.

Література:

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon1.Rada.gov.ua>
2. Закон України "Про Державний бюджет України на 2014 рік" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon1.Rada.gov.ua>
3. Закон України від 11.07.2001 № 2623 "Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon1.Rada.gov.ua>
4. Постанова Верховної Ради України від 12 липня 1996 року № 327 "Про структуру бюджетної класифікації України" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon1.Rada.gov.ua>
5. Гордієнко, В.О. Проблеми структурної перебудови економіки України [Текст] / О.В. Гордієнко [монографія]. — Дніпропетр. держ. акад., 2012. — 200 с.
6. МВФ попередив Великобританію про ризики бюджетної економії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.interfax.com.ua>.
7. Павлюк А.П. Державно-приватне партнерство як механізм активізації інвестиційної діяльності в Україні [Текст] / А.П. Павлюк // Стратегічні пріоритети. — 2012. — № 3 (24). — С. 38—45.
8. Пищуліна О.М. Державні видатки на економічне зростання: теоретичний та емпіричний аналіз [Текст] / О.М. Пищуліна // Стратегічні пріоритети. — 2010. — № 2 (15). — С. 109—114.
9. Покришка Д.С. Відтворювальна динаміка ВВП і стійкість економічного зростання в Україні [Текст] / Д.С. Покришка // Стратегічні пріоритети. — 2011. — № 3 (20). — С. 45—52.
10. Програма економічних реформ на 2010—2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>
11. Основні напрями бюджетної політики на 2014 рік [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
12. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році / Послання Президента України до Верховної Ради України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://president.gov.ua>
13. Скиба М.В. Інверсія регулюючої функції держави в умовах формування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки [Текст] / М.В. Скиба // Стратегічні пріоритети. — 2011. — № 1 (18). — С. 65—73.
14. Формирование национальной финансовой стратегии России [Текст]: путь к подъему и благосостоянию / В. К. Сенчагов [и др.]; ред. В. К.Сенчагов; Институт экономики РАН. Центр финансово-банковских исследований, Академия народного хозяйства при Правительстве РФ. — М.: Дело, 2004. — 415 с.
15. Фінанси / В.С. Загорський, О.Д. Вовчак, І.Г. Благун, І.Р. Чуй. — 2-ге вид., стер. — К.: Знання, 2008. — 247 с.
16. Экономическая безопасность. Производство — Финансы — Банки [Текст] / А. Н. Архипов [и др.]; ред. В. К. Сенчагов; РАН, Институт экономики. Центр финансово-банковских исследований, Российская академия естественных наук. Секция "Проблем макроэкономики и социального рыночного хозяйства". — М.: ЗАО "Финстатинформ", 1998. — 622 с.

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Budget Code of Ukraine", available at: <http://www.zakon1.Rada.gov.ua> (Accessed 10 June 2014).
  2. Verkhovna Rada of Ukraine (2014), Law "On the State Budget of Ukraine for 2014", available at: <http://www.zakon1.Rada.gov.ua> (Accessed 10 June 2014).
  3. Verkhovna Rada of Ukraine (2001), Law "On Priority Branches of Science and Technology Development" available at: <http://www.zakon1.Rada.gov.ua> (Accessed 10 June 2014).
  4. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), Resolution "On the structure of the budget classification Ukraine", available at: <http://www.zakon1.Rada.gov.ua> (Accessed 10 June 2014).
  5. Hordienko, V.O. (2012), Problemy strukturalnoy perebudovy ekonomiky Ukrainy [Problems of economic restructuring in Ukraine], Dnipropetr. derzh. akad., Dnipropetrovsk, Ukraine.
  6. Interfax (2014), "IMF has warned Britain about the risks of budget savings" available at: <http://www.interfax.com.ua> (Accessed 10 June 2014).
  7. Pavliuk, A.P. (2012), "Public-private partnerships as a mechanism to stimulate investment in Ukraine", Stratehichni priorytety, vol. 3, no. 24, pp. 38—45.
  8. Pyschulina, O.M. (2010), "Public spending on economic growth: a theoretical and empirical analysis", Stratehichni priorytety, vol. 2, no. 15, pp. 109—114.
  9. Pokryshka, D.S. (2011), "Reproductive dynamics of GDP and stability economic growth in Ukraine", Stratehichni priorytety, vol. 3, no. 20, pp. 45—52.
  10. President of Ukraine (2013), Decree "Economic Reform Program for 2010-2014 "Prosperous Society, Competitive Economy, Effective State", available at: <http://www.president.gov.ua> (Accessed 10 June 2014).
  11. Verkhovna Rada of Ukraine (2014), "The budget policy guidelines for 2014", available at: <http://www.rada.gov.ua> (Accessed 10 June 2014).
  12. President of Ukraine (2013), "Message of President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine on the domestic and foreign situation of Ukraine in 2013" available at: <http://president.gov.ua> (Accessed 10 June 2014).
  13. Skyba, M.V. (2011), "Inversion of the regulatory functions of the state in conditions of formation investment and innovation model of economic development", Stratehichni priorytety, vol. 1, no. 18, pp. 65—73.
  14. Senchagov, V.K. (2004), Formirovanie nacional'noj finansovoj strategii Rossii: put' k podemu i blagosostojaniyu [Formation of a national financial strategy of Russia: the path to recovery and prosperity], Delo, Moscow, Russia.
  15. Zahors'kyj, V.C. Vovchak, O.D. Blahun, I.H. and Chuj, I.R. (2008), Finansy [Finance], Znannia, Kyiv, Ukraine.
  16. Arhipov, A.N. (1998), Jekonomicheskaja bezopasnost'. Proizvodstvo — Finansy — Banki [Economic security. Manufacturing — Finance — Banks], ЗАО "Finstatinform", Moscow, Russia.
- Стаття надійшла до редакції 03.06.2014 р.*